

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 จัดได้ว่าเป็นกฎหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญมากที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มุ่งต่อการธำรงรักษา “กลไกตลาด” ของระบบเศรษฐกิจไทยให้ดำเนินไปอย่างเป็นปกติ ปราศจากการแทรกแซงจากผู้ประกอบธุรกิจบางรายด้วยวิธีการอันไม่ชอบธรรม ตลอดจนการป้องกันการผูกขาดทางการค้า และจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจที่มีลักษณะเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายดังกล่าว กรณีที่กฎหมายไม่ให้สิทธิที่จะผูกขาดไว้โดยเฉพาะ ก็ยังเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ควรถือว่า “การมีอำนาจเหนือตลาด” หรือ “การผูกขาด” เป็นความผิดในตัวเอง หากพิจารณาถึงความจริงทางธุรกิจ ที่องค์กรธุรกิจพยายามปรับปรุงคุณภาพของสินค้าพัฒนากระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อทำให้มีต้นทุนที่ต่ำลงและสามารถขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้สินค้าของตนขายได้มากขึ้นและมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น ยังมีส่วนแบ่งตลาดมากเท่าใด ก็ทำให้มีอำนาจเหนือตลาดที่จะสามารถกำหนดทิศทางของสินค้าและราคาในตลาดนั้นมีมากขึ้นตามไปด้วย หากกฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้องค์กรธุรกิจใดมีอำนาจเหนือตลาดหรือผูกขาด ก็จะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในทางธุรกิจ และนอกจากการบังคับใช้กฎหมายเช่นนั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแล้ว ยังจะก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้บริโภคและเศรษฐกิจของประเทศได้ เพราะผู้ผลิตจะไม่มีแรงจูงใจที่จะปรับปรุงคุณภาพสินค้าและพัฒนากระบวนการผลิตของตน เนื่องจากไม่อาจแน่ใจได้ว่าหากวันใดธุรกิจมีส่วนแบ่งตลาดมาก กฎหมายจะเข้ามาแทรกแซงธุรกิจของตน ดังนั้น หากอำนาจเหนือตลาดนั้นเกิดขึ้นจากประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการดำเนินธุรกิจก็อาจเกิดขึ้นได้ภายใต้กฎหมาย และหากอำนาจเกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ปัญหาที่ต้องคำนึงถึงต่อไปคือ การให้ความสนใจหรือเข้าไปสอดส่องดูแลเรื่อง “พฤติกรรม” (Behavior) ของธุรกิจต่าง ๆ ที่แข่งขันอยู่ในตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรธุรกิจที่มีอำนาจเหนือตลาด ว่าได้ทำการแข่งขันในตลาดอย่าง “เป็นธรรม” หรือไม่ ความเป็นธรรมในที่นี้ควรให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ คือ

องค์กรธุรกิจควรแข่งขันกันในเรื่องของ “ประสิทธิภาพ” ของแต่ละองค์กร โดยอาจจะเป็นการแข่งขันกันผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมากกว่าคู่แข่ง การบริหารจัดการ กระบวนการผลิตและผลิตคุณภาพ (Productivity) เหล่านี้เป็นต้น และหากมีการใช้กลวิธีที่ไม่เป็นธรรมในการทำให้คู่แข่งต้องล้มเลิกกิจการ เช่น การลดราคาสินค้าต่ำกว่าต้นทุน ทำให้บริษัทคู่แข่งขนาดเล็กที่มีสายป่านทางการเงินที่สั้นกว่าไม่สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ การกีดกันคู่แข่งออกจากแหล่งวัตถุดิบหรือปัจจัยที่จำเป็นในการผลิต การทำให้คู่แข่งรายใหม่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้ กรณีเช่นนี้ที่เป็นบทบาทของกฎหมายที่จะเข้ามาดูแลป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่ไม่เป็นธรรมนี้ขึ้น หรือหากเกิดขึ้นแล้วก็พยายามหาทางระงับให้เร็วที่สุดก่อนที่จะเกิดผลเสียต่อการแข่งขันในตลาดสินค้านั้น

ปัญหาในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น สมควรได้รับการแก้ไขโดยการปรับปรุงแก้ไขบทบาทของกฎหมายการแข่งขันทางการค้าที่เหมาะสมในเรื่องพฤติกรรมขององค์กรธุรกิจต่างๆ ที่แข่งขันอยู่ในตลาด โดยเฉพาะองค์กรธุรกิจที่มีอำนาจเหนือตลาดว่าได้ทำการแข่งขันในตลาดอย่างเป็นธรรมหรือไม่ ความเป็นธรรมในที่นี้ควรสอดคล้องกับเศรษฐกิจ คือ ควรแข่งขันในเรื่องของประสิทธิภาพขององค์กร โดยเน้นเรื่องการแข่งขันด้านการผลิตที่มีคุณภาพ และหากกฎหมายการแข่งขันทางการค้าจะเข้ามามีบทบาทในเรื่องราคาสินค้าแล้ว ควรที่จะเป็นบทบาทในการรักษากฎของตลาดให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นปกติโดยไม่มีองค์กรธุรกิจใดเข้าไปบิดเบือนการทำงานของตลาดด้วยการตกลงราคาร่วมกันกำหนดราคาสินค้า มากกว่าการเข้าไปตรวจสอบว่าระดับราคาของผู้ผลิตรายใดรายหนึ่งกำหนดขึ้นเพียงลำพัง “เป็นธรรม” หรือไม่ และการคุ้มครองคู่แข่งในตลาดที่มีได้รับความชอบธรรมที่มีการใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องของคลองธรรมเพื่อทำลายคู่แข่ง และเอาเปรียบคู่แข่ง เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการทำลายกลไกการแข่งขันในตลาด

สำหรับประเทศไทยแล้วอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับ กฎหมายการแข่งขันทางการค้า ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับความสำคัญของกฎหมายนี้ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบเสรีนิยม หากพิจารณาถึงกฎหมายมิได้ให้สิทธิผูกขาดไว้โดยเฉพาะ ก็ยังเห็นได้ว่ากฎหมายไม่ควรถือว่า “การมีอำนาจเหนือตลาด” หรือ “การผูกขาด” เป็นความผิดในตัวเอง และบรรดากฎหมายการแข่งขันทางการค้าของนานาอารยประเทศ ก็ไม่มีประเทศใดที่ถือว่าการมีอำนาจเหนือตลาดหรือการผูกขาดเป็นสิ่งผิดกฎหมายในตัวเองและนอกจากนั้น การบังคับใช้กฎหมายนี้ ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางธุรกิจซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีและไม่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้บริโภคและเศรษฐกิจเสียด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการแข่งขันทางการค้า
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดประวัติความเป็นมาของการแข่งขันทางการค้า
- 2.3 เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า
- 2.4 เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า
- 2.5 เพื่อค้นมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแข่งขันทางการค้า

3. สมมติฐานของการศึกษา

สืบเนื่องจากปัญหาที่รัฐเข้าแทรกแซงกฎหมายการแข่งขันทางการค้าในอันที่จะเป็นการทำลายกลไกของตลาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจของบริษัทต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งในเรื่องขอบเขตการกระทำที่กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ไว้โดยเฉพาะและในแง่มาตรการที่กำหนด ซึ่งรวมถึงการกำหนดโทษในทางอาญาไว้ด้วย ดังนั้น ในการบังคับใช้กฎหมายนี้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ความระมัดระวัง และด้วยความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของกฎหมาย โดยรู้ว่าต้องการจะได้ผลลัพธ์อะไรจากการบังคับใช้กฎหมายนี้ และอะไรที่เป็นจุดประสงค์ของกฎหมาย ซึ่งจะไม่เป็นอันตรายและขัดขวางการเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจของประเทศ

4. ขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาต้องการมุ่งศึกษากฎหมายการแข่งขันทางการค้าที่จะส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจขององค์กรธุรกิจต่างๆ ทั้งในแง่ของขอบเขตการกระทำที่กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ โดยเฉพาะและในแง่มาตรการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งรวมถึงการกำหนดโทษทางอาญาไว้ด้วย ดังนั้น ในการบังคับใช้กฎหมายนี้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ความระมัดระวังและประกอบด้วยความเข้าใจในกฎเกณฑ์ของกฎหมายอย่างถ่องแท้ โดยรู้ว่าเราต้องการจะได้ผลลัพธ์อะไร จากการบังคับใช้กฎหมายนี้ และอะไรที่เป็นจุดประสงค์ของกฎหมาย

5. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาจัดทำในรูปการศึกษาแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลถึงวิวัฒนาการของกฎหมายตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งพระราชบัญญัติ และมาตรการต่างๆ ที่บังคับใช้ ตลอดจนกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ศึกษาจากบทความทางวิชาการ โดยเฉพาะวารสารทางกฎหมายหลายฉบับเกี่ยวกับกฎหมายการแข่งขันทางการค้า

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 ทำให้ทราบความสำคัญของปัญหาการแข่งขันทางการค้า
- 6.2 ทำให้ทราบแนวคิด ประวัติความเป็นมาของการแข่งขันทางการค้า
- 6.3 ทำให้ทราบกฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า
- 6.4 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์กฎหมายการแข่งขันทางการค้า
- 6.5 สามารถนำมาตรการทางกฎหมายที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการแข่งขันทางการค้า